

UITHUISZETTING

Casusindieners NN AMW 21 mei 2001
Redactie W.Tiesinga 13 november 2002

SAMENVATTING

Het betreft een familie die 20 jaar geleden uit een Balkanland hierheen is gekomen. Het gezin dreigt door woningbouwver. uit huis gezet te worden vanwege overlast., die veroorzaakt wordt door zoon (15- 20 jaar) die verslaafd is aan alcohol. Hij is vaak egressief naar buurtgenoten, vernielt dingen en maakt veel lawaai (muziek). Woningbouw wil respijt geven als familie zich meldt voor hulpverlening. Er moet dan ook op korte termijn vermindering van de klachten optreden. Zoon wil echter geen hulp en ouders hebben totaal geen zeggenschap over hem. Zij zijn ook niet bereid hem de deur uit te zetten. Gezin heeft de neiging zichzelf als slachtoffer van discriminatie en samenzwering te zien.

De AMW'er overweegt om de politie te vragen om medewerking. Vanwege een groot aantal aangiftes kan de politie druk op de ketel te zetten, bijvoorbeeld door aan te geven dat de jongen bij een volgend 'feit' opgepakt zal worden , en vervolgd. Als er niets gebeurt staat het gezin op straat en krijgt ook geen andere woning. Is het ethisch verantwoord dat de maatschappelijkwerker een actieve rol speelt bij Uithuiszetting?

TREFWOORDEN

Verslaving, alcohol, zoon, uithuiszetting, woningbouwvereniging, politie, allochtoon, CAD verwijzing

REGISTRATIEGEGEVENS

Man
15 - 25 jaar
allochtoon
huisvestingsprobleem
verwijzing

LINKS:

- NN AMW: *[brief advocaat uithuiszetting.pdf](#)*
- Geert vd Laan: [MAAS2.TSS.pdf](#) ; 'Als ik mijn bankpasje terugkrijg ga ik weer kopen'. Bron: Besling , B., Cliënten en hulpverleners kijken terug op voorwaardelijke hulpverlening. Tijdschrift voor de Sociale Sector. 1997/6. p 16 - 19. Een gezin wordt door de woningbouwvereniging op straat gezet wegens te hoog opgelopen huurachterstand. Voorlopig hoeven ze bij deze woningbouwvereniging niet op een nieuwe kans te rekenen. Na een periode in een opvangcentrum gaat het gezin zwerven en belandt in een leegstaande caravan op een kampeerterrein. Het wordt herfst, het terrein stroomt leeg en men zit zonder verwarming. Wat te doen? Door bemiddeling van een maatschappelijk werker van het randgroepenwerk krijgt het gezin een nieuwe kans bij een andere woningbouwvereniging. Onder één voorwaarde: het tekenen van een hulpverleningscontract. Daarin worden afspraken gemaakt over het saneren van de schulden, over de budgettering van de gezinsuitgaven, over werk, maar ook over huishoudel
- Geert vd Laan: [Bouwkamp modellen SASB.pdf](#) DIAGNOSTISCH INSTRUMENTARIUM VOOR HET MAATSCHAPPELIJK WERK Geert van der Laan Universiteit Utrecht september 2000 UIT: Bouwkamp, R., Helen door delen. Experientiele interpersoonlijke therapie. Maarssen 1999. Vier typen relaties gedefinieerd in termen van differentiatie en verstrengeling (ontleend aan Benjamin 1993) Uit: Bouwkamp, 1999.
- Geert vd Laan: [BURGER2.TSS.pdf](#) ; Over de gelaagde structuur van het social casework door Geert van der Laan . Gepubliceerd in het Tijdschrift voor de Sociale Sector, 1997/6. p. 25 - 29. Sinds enige jaren wordt de massieve kritiek op het disciplinerende en bevoogdende karakter van het welzijnswerk geleidelijk vervangen door pleidooien voor nieuwe vormen van paternalisme. Opvallend is dat de discussie over het gebruik van professionele macht zich zonder uitzondering afspeelt in het platte vlak. Of beter gezegd: op een glijdende schaal tussen de ene pool van de verabsolutering van het recht op zelfbeschikking van de client en de andere pool van de totale ontkenning daarvan. Het blijft dus schipperen. Dat is ook onvermijdelijk binnen een dergelijk polair model. De vraag is echter of een continuum een vruchtbare metafoer is om de spanning tussen zelfbeschikking en het inperken van vrijheid weer te geven. Leidt het niet onvermijdelijk tot onheldere com-promissen?
- NN AMW: <http://www.nieuwsbank.nl/inp/2000/11/10/T059.htm#link> : GemDelftUithuiszLipman; De Commissie Leefbaarheid heeft in haar vergadering van 10 november jl. aan het college vragen gesteld over de huisuitzetting van de familie Lipman in Delft. De commissie wil met name weten wat de gemeente heeft gedaan om deze huisuitzetting te voorkomen. Het college heeft daarom alle inspanningen die zijn verricht

- voor deze familie op een rij gezet, en geeft daarbij in een brief aan de commissie aan dat zij de zorgplicht van de gemeente zeer ruim heeft opgevat.
- NN AMW: <http://www.verdihuis.nl/tekstkim.htm> ; Afdeling Woonbegeleiding Kim . De laatste jaren zijn er door het Verdihuis ook verschillende activiteiten op het gebied van het wonen opgericht. Deze activiteiten hebben in het bijzonder een preventieve functie om de instroom t.b.v. de zo overbelaste crisisopvang te verminderen.
 - Geert vd Laan: [Tussen repressie en agogisering.pdf](#) ; Legitimatie van dwang en drang: Hierin wordt de relatie tussen helpen en disciplineren uitgewerkt
 - [Hilde Vlaeminck: motivatie bevorderen.pdf](#) ; Van Ernst en van Bilsen: Lerend Motiveren, versie 1, Januari 22, 1992 Een handleiding voor de Implementatie van Motiverende Gespreksvoering. Hulpverlening aan mensen met risicovol gedrag inzake HIV en Aids wordt vaak geconfronteerd met een schijnbaar ontbrekende motivatie. Het lijkt er dan op alsof bij de betreffende mensen de motivatie tot gedragsverandering volledig ontbreekt. Vergelijkbaar met andere levensbedreigende problemen (verslavingen, eetstoornissen e. d.) staan hulpverleners vaak gefrustreerd en met lege handen tegenover deze motivatie-problemen. Motivatie en motiveren zijn onverbrekelijk verbonden met het proces van gedragsverandering. Deze gedragsverandering is meestal het beoogde doel van hulpverlening.
 - NN AMW: <http://www.basisberaad.nl/archief/dakloos.html> ; In de plenaire vergadering van het Basisberaad GGZ is gesignaleerd dat het aantal mensen met psychiatrische problematiek onder de dak- en thuislozen toeneemt. De deelnemers van het Basisberaad toonden zich bezorgd over deze toename. Ondanks psychiatrische problematiek krijgen veel van deze mensen niet meer de zorg die ze nodig hebben en mede op grond van hun problemen vormen zij de meest kwetsbare groep onder de dak- en thuislozen. Een aantal deelnemers van de plenaire vergadering heeft zich in een taakgroep over het probleem gebogen en gesprekken gevoerd met deskundigen en nieuwe initiatieven op het gebied van de zorg voor dak- en thuislozen. Tijdens de discussies over hun bevindingen werd duidelijk dat het hier om een weerbaarstig probleem gaat dat verdeelde reacties en sympathieën oproept. Dit was met name het geval rond de vraag hoe het komt dat iemand dak- of thuisloos wordt: is het een eigen keuze is of iets wat je overkomt?
 - [Lou Jagt: Uithuisgezet? http://www.welzijn-arnhem.nl/mhd/smw/mw-2ekans.html](#) ; Uit huis gezet? Een tweede kans! Voor wie bedoeld? Arnhemmers die voor de eerste keer na een gerechtelijk bevel uit huis zijn gezet, krijgen sinds 1 oktober 1997 in principe een tweede kans om in Arnhem een andere woning toegewezen te krijgen. Wat zijn die voorwaarden? De belangrijkste voorwaarde is, dat akkoord gegaan wordt met het accepteren van hulpverlening voor de duur van twee jaar. Hiervoor sluiten de huurder, de hulpverlener die begeleidt en de woningcorporatie die zorgt voor herhuisvesting een begeleidingscontract. Eveneens wordt tijdens de herhuisvesting een huurcontract met een looptijd van twee jaar afgesloten. Een speciale functionaris, casemanager genaamd, ziet toe op de uitvoering en het nakomen van de gemaakte afspraken. Verder mogen tijdens de afgesproken periode niet opnieuw de problemen ontstaan die destijds hebben geleid tot ontruiming van de woning.
 - [Lou Jagt: Uithuiszetting zoon.pdf](#) ; Krantenknipsel geplaatst als bijlage bij forum Uithuiszetting

Casus Startstelling

Ik overweeg om de politie te vragen om medewerking. Vanwege een groot aantal aangiftes kan de politie druk op de ketel zetten, bijvoorbeeld door aan te geven dat de jongen bij een volgend 'feit' opgepakt zal worden, en vervolgd. Als er niets gebeurt staat het gezin op straat en krijgt ook geen andere woning. Is een dergelijk middel ethisch toelaatbaar om te bereiken dat het gezin kan blijven wonen? Heeft iemand ervaring met dit soort situaties?

Probleemanalyse

Gezin dreigt door woningbouwvereniging uit huis gezet te worden vanwege overlast, die veroorzaakt wordt door zoon van 17 die verslaafd is aan alcohol. Hij is vaak agressief naar buurtgenoten, vernielt dingen en maakt veel lawaai (muziek). Woningbouw wil respijt geven als familie zich meldt voor hulpverlening. Er moet dan ook op korte termijn vermindering van de klachten optreden. Zoon wil echter geen hulp en ouders hebben totaal geen zeggenschap over hem. Zij zijn ook niet bereid hem de deur uit te zetten. Gezin heeft de neiging zichzelf als slachtoffer van discriminatie en samenzwering te zien. Het betreft een familie die 20 jaar geleden uit een Balkanland hierheen is gekomen.

Ik overweeg om de politie te vragen om medewerking. Vanwege een groot aantal aangiftes kan de politie druk op de ketel zetten, bijvoorbeeld door aan te geven dat de jongen bij relatief grote welvaart. Ze geven hun zoon dan ook in materieel opzicht erg veel. Grenzen zijn hem door ouders niet gesteld. Zoon heeft het idee heel goed te weten wat hij wil en is ook overtuigd van zijn mogelijkheden om zelf zijn (alcohol) problemen op te lossen. De grote ethische vraag is: laat je deze mensen de zogenaamd vrije keuze om zich in de ellende te storten, of ga je bemoeizorg geven om hen te beschermen tegen krachten waartegen ze niet opgewassen zijn? Dat ik op de politie uitkom is ingegeven door praktische overwegingen: omdat de jongen de wet overtreedt is hij aan te

pakken (wat dus inmiddels al gebeurd is). Alle andere contacten zijn vrijblijvend en worden door de jongen afgewezen. Hulp aan de ouders heeft (nog) geen effect omdat ze echt niet begrijpen hoe ze hun zoon tot dit gedrag hebben opgevoed. Als ze het wel zouden begrijpen, was daarmee het probleem ook niet opgelost omdat ze nu niet meer kunnen bijsturen.

Hulpverlening

Alles wat ik in deze casus doe bespreek ik met zowel ouders als zoon. Dat is dus niet het probleem. Ze weten dat er sprake is van bemoeizorg. Hun visie op het probleem is dat zij geen veroorzaker zijn, maar dat de omgeving te 'gevoelig' reageert. Zij zien het als taak van 'de hulpverleners' om hun zoon van de drank af te helpen. De zoon zelf echter vindt dat hij geen hulp nodig heeft; hij kan zonder hulp de drank wel laten staan. Dit blijkt hem niet te lukken. Volgens de casework-stelling zou je kunnen zeggen dat deze mensen het recht hebben te kiezen voor deze opstelling, die wel tot gevolg heeft dat het gezin uit huis gezet wordt. In mijn optiek hebben de ouders de zoon verwaarloosd, met als gevolg zijn huidige gedrag. Ze hebben hem met veel liefde verwend en niet begrensd. Hij wordt crimineel en slaapt zijn ouders mee de afgrond in. De ouders, althans moeder, zal blijven zorgen voor haar zoon zolang ze daartoe in staat is. Er is geen contact met familie. De ouders hebben enkele contacten met vroegere bureaus. Dit levert vooral praktische hulp op en morele steun. Zoon is nog nooit uit huis geweest, behalve een paar dagen op het politiebureau. Sinds kort is zoon in jeugddetentie. Moeder heeft veel last van het gemis van zijn aanwezigheid. Ik zal contact opnemen met de reclassering aldaar en pleiten voor vervolgotraject. 6 weken is waarschijnlijk te kort om enige discipline en wat frustratietolerantie op te bouwen.

Afsluiting

Stand van zaken eind mei '01: Zoon is terug van 6 weken detentie. Er is een vervolgspraak voor hem met het CAD. Tijdens zijn afwezigheid is het contact van de ouders met buurtgenoten aanmerkelijk verbeterd. Een gesprek met moeder tijdens de detentie van zoon leert dat zij erg moeilijk zonder haar zoon kan. Vader is niet echt aanspreekbaar; m.i. niet alleen vanwege het taalprobleem maar ook vanwege beperkt inzicht. Ouders bleken niet goed in staat zelf hun weg te vinden naar Z. Mijn hulp in de vorm van reisplanning t.b.v. bezoek aan de gevangenis werd zeer op prijs gesteld. Gegevens over bereikte resultaten tijdens de detentie en over planning van CAD-hulp ontbreken nog op dit moment

Reacties Forumgroep

Hilde Vlaeminck:

Moeilijke cases zijn dit. Heel verleidelijk en begrijpelijk om een politieoptreden in te schakelen maar wat verwachten we van de politie? Dat de cl. uit angst voor represailles meewerkt? Of zijn we ervan overtuigd dat de cl. vooral of uitsluitend gevoelig is voor "bekende" maatschappelijke instanties zoals politie. Indien dit zo is, kan het wel werken als de hulpverlener de politie als deuropener gebruikt en niet als vervanger van de hulpverlener. Zijn de andere kanalen voldoende geëxploreerd? Wie kent deze jongen? Straathoekwerkers? Huisarts? Leraren? Andere diensten? Hoe ziet het netwerk eruit? Vrienden?

Hoe ligt de relatie tussen de jongen en de ouders? Hebben ze nog vat op hem? Werd de jongen telefonisch, schriftelijk, e-mailend al benaderd door de helper? Is er diagnostisch al wat zicht op de verslavingsproblematiek en de daarmee gepaard gaande agressie?

Heel typisch voor verslavingsproblemen is nu net dat er absoluut geen probleembewustzijn is en dat een aantal "gewone" weerstandbrekende strategieën niet werken.

Ik heb hierover een goede tekst (die zoek ik nog even op) en plaats deze als bookmark bij de links.

Ook benieuwd hoe andere veldwerkers hiermee omgaan.

NN AMW:

Cliënten zijn geen vluchtelingen maar horen bij de groep die als gastarbeiders naar Nederland is gehaald. Op die positie berust mijn opvatting van verantwoordelijkheid. Ik vind ook dat het de verantwoordelijkheid van de ouders is deze zoon grenzen te bieden en dus te beschermen. Ze zijn/blijken echter niet in staat dat te doen. Afgezien van de reden van dat onvermogen betekent dit dat ik als 'getuige' van deze problematische situatie, die schadelijk is voor alle gezinsleden, verantwoordelijk ben om hulp te bieden. Als het kind jonger was zou het reden zijn om de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen. Het feit dat de jongen inmiddels 18 is, betekent niet dat ik hem dan maar laat vallen. Het probleem doet zich voor dat de jongen, o.m. door zijn geschiedenis, niet zomaar bereid is hulp te aanvaarden. Inmiddels is hij overigens in jeugddetentie gezet, voor de duur van 6 weken. Dat is een heel stuk verder dan bemoeizorg! Ik denk dat dit voor hem een kans is. De samenleving neemt in dit opzicht wel verantwoordelijkheid, maar dan ingegeven door het motief van het bestrijden van overlast.

Lou Jagt:

Bij het lezen en herlezen (ook van jouw laatste bijdrage) blijft bij mij de indruk dat deze ouders jou in een klempositie manoeuvreren. Het is hun zoon, zij vinden dat hij hulp nodig heeft, hij vindt van niet. In zo'n geval kun je voorlopig met die jongen niets, totdat hij op de een of andere manier vastloopt. De ouders hebben een hulpvraag (doe wat met onze zoon) maar die wel niet. Dan is de volgende stap: u heeft het moeilijk met uw zoon, wat zijn de problemen die u zoon veroorzaakt, wat wilt u dat uw zoon anders gaat doen, hoe kunt u uw zoon duidelijk maken wat u van hem verlangt. Of mogelijk: wat zou u moeten doen om het gedrag van uw zoon beter te kunnen verdragen. Als het niet mogelijk is het gedrag van de zoon te beïnvloeden, dan blijft er voorlopig niet veel anders over, dan de ouders te steunen om zijn gedrag te verdragen. Nogmaals: als dit tot gevolg heeft dat zij op straat gezet worden is dat het gevolg van hun niet willen ingrijpen ten opzichte van hun zoon. Zij weigeren de verantwoording te nemen voor een stap in een ouders-zoon relatie en willen die op jou afwentelen. Mijn indruk is dat dit niet tot de taak van een hulpverlener hoort. Dit aan deze ouders duidelijk maken is wel jouw taak, vind ik.

NN AMW:

Het feit dat deze cliënten verhuisd zijn naar ons land is niet alleen een keus van hen, maar ook van "ons". Ik vind dat ik als m.w.er, namens de samenleving, een verantwoordelijkheid heb om mensen te helpen. Als een activerende benadering geen resultaat heeft, moet een compenserende benadering gekozen worden. Er is een samenwerking van de betrokken Woonstichting met M.W., in de vorm van een project ter voorkoming van dak- en thuisloosheid. Er is een uitgebreide voorgeschiedenis van hulpverlening. Jeugdreclassering heeft contact inmiddels afgesloten wegens a) te weinig succes b) bereiken 18 jarige leeftijd. Niemand heeft vat op deze jongen. Hij weigert hulp van CAD. Inmiddels is de zaak voortgeschreden en is de jongen veroordeeld tot 6 weken gevangenis. Alternatief is hem aangeboden: opname verslavingskliniek. Dit heeft hij afgewezen. Ouders hebben sinds (tenminste) 4 jaar geen vat op hun zoon. Ouders zijn handelingsbekwaam, maar ontberen elk inzicht in pedagogiek. Ze komen uit een cultuur waar normen door de gemeenschap, familie, etc. worden gehandhaafd. Er is dus a.h.w. sprake van 'misplaatsing'. Ze worden geconfronteerd met de negatieve kanten van de 'westerse' cultuur. Positieve kant, waarvoor ze ook kwamen, is de ouders hebben geen hulp gevraagd. Hulp is als voorwaarde gesteld om niet (direct) uit huis gezet te worden. De hulpvraag die ouders wel gesteld hebben, aan het CAD: help onze zoon van de drank af. Deze vraag is niet beantwoord, omdat CAD geen dwang kent.

Lou Jagt:

Op straat gezet worden! Het is mij niet helemaal duidelijk op welke wijze jij (NN) bij deze zaak betrokken bent. Het gaat om een gezin dat overlast veroorzaakt en dat door de woningbouwvereniging met uithuiszetting wordt gedreigd. Is er een samenwerkingsverband tussen woningbouwvereniging en maatschappelijk werk? Heeft woningbouwvereniging inbreng van maatschappelijk werk gevraagd? Heeft gezin (ouders) om hulp bij maatschappelijk werk gevraagd? Zoon wil geen hulp en ouders willen hem niet op straat zetten. Is dat niet hun eigen verantwoordelijkheid? Als deze mensen niet wilsonbekwaam zijn dan kun je toch niet voor hen gaan handelen? Gesteld dat je meewerkt om die jongen te laten oppakken dan is de kans groot dat de ouders zich ook tegen jou keren. Het is natuurlijk triest maar als deze mensen er voor kiezen om uit hun huis gezet te worden, wie kan ze tegenhouden? Als dat gebeurd is er sprake van een ingrijpende crisis. Misschien staan ze dan open voor hulp. Met Hilde eens dat je in dit soort situaties moet proberen contacten te leggen met mensen die ook contact met dit gezin hebben, vrienden, kennissen, landgenoten, huisarts, wijkagent. een volgend 'feit' opgepakt zal worden, en vervolgd. Gezamenlijk weet je meer, kun je meer. Graag bereid tot verdere gedachtenwisseling.

NN AMW:

Ouders hebben geen hulp gevraagd. Hulp is als voorwaarde gesteld om niet (direct) uit huis gezet te worden. De hulpvraag die ouders wel gesteld hebben, aan het CAD: help onze zoon van de drank af. Deze vraag is niet beantwoord, omdat CAD geen dwang kent.

Aanvullende informatie: De reacties/ vragen van Hilde Vlaeminck en Lou Jagt, waarvoor dank, maken duidelijk dat ik meer informatie moet geven: Er is een samenwerking van Woonstichting met M.W., in de vorm van een project ter voorkoming van dak- en thuisloosheid. Er is een uitgebreide voorgeschiedenis van hulpverlening. Jeugdreclassering heeft contact inmiddels afgesloten wegens a) te weinig succes b) bereiken 18 jarige leeftijd. Niemand heeft vat op deze jongen. Hij weigert hulp van CAD. Inmiddels is de zaak voortgeschreden en is de jongen veroordeeld tot 6 weken gevangenis. Alternatief is hem aangeboden: opname verslavingskliniek. Dit heeft hij afgewezen. Ouders hebben sinds (tenminste) 4 jaar geen vat op hun zoon. Ouders zijn handelingsbekwaam, maar ontberen elk inzicht in pedagogiek. Ze komen uit een cultuur waar normen door de gemeenschap, familie, etc. worden gehandhaafd. Er is dus a.h.w. sprake van 'misplaatsing'. Ze worden geconfronteerd met de negatieve kanten van de 'westerse' cultuur. Positieve kant, waarvoor ze ook kwamen, is de relatief grote welvaart. Ze geven hun zoon dan ook in materieel opzicht erg veel. Grenzen zijn hem door ouders

niet gesteld. Zoon heeft het idee heel goed te weten wat hij wil en is ook overtuigd van zijn mogelijkheden om zelf zijn (alcohol) problemen op te lossen. De grote ethische vraag is: laat je deze mensen de zogenaamd vrije keuze om zich in de ellende te storten, of ga je bemoeizorg geven om hen te beschermen tegen krachten waartegen ze niet opgewassen zijn? Dat ik op de politie uitkom is ingegeven door praktische overwegingen: omdat de jongen de wet overtreedt is hij aan te pakken (wat dus inmiddels al gebeurd is). Alle andere contacten zijn vrijblijvend en worden door de jongen afgewezen. Hulp aan de ouders heeft (nog) geen effect omdat ze echt niet begrijpen hoe ze hun zoon tot dit gedrag hebben opgevoed. Als ze het wel zouden begrijpen, was daarmee het probleem ook niet opgelost omdat ze nu niet meer kunnen bijsturen.

MENING: Het feit dat deze cliënten verhuisd zijn naar ons land is niet alleen een keus van hen, maar ook van "ons". Ik vind dat ik als m.w.er, namens de samenleving, een verantwoordelijkheid heb om mensen te helpen. Als een activerende benadering geen resultaat heeft, moet een compenserende benadering gekozen worden.

Geert van der Laan:

Een maatschappelijk werker heeft de plicht om te helpen, inderdaad. Maar hoe verhoudt helpen zich tot disciplineren? Ik wil ingaan op de vraag of het ethisch toelaatbaar is om de politie in te schakelen. Mijn reactie is: dat hangt ervan af. Het hangt in mijn redenering met name af van de mate waarin je in staat bent dit repressieve middel te legitimeren ten opzichte van de cliënt en belangrijke anderen, zoals de buurtgenoten. Er zijn ervaringen in de samenwerking tussen opbouwwerk en politie (mijn collega Duyvendak heeft daarover gerapporteerd) en ook in de voorwaardelijke hulpverlening hebben we de nodige methodische kennis opgedaan. Ik heb een link geplaatst onder de titel: Legitimatie van dwang en drang, waarin mijn reactie verder wordt uitgewerkt.

Lenie Degen - 29 mei 2001 07:09

Ik begrijp dat het contact wat jij hebt met de ouders en zoon in belang is voor het verblijven in de huidige woning. De ouders houden veel van hun zoon, in hoeverre zijn deze ouders bereid voor hun zoon te blijven zorgen? Is er contact binnen de familie over deze zoon? Is de zoon al eens tijdelijk uit huis geweest?

NN AMW - 01 juni 2001 07:18

Lenie, de ouders, althans moeder, zal blijven zorgen voor haar zoon zolang ze daartoe in staat is. Er is geen contact met familie. De ouders hebben enkele contacten met vroegere bureaus. Dit levert vooral praktische hulp op en morele steun. Zoon is nog nooit uit huis geweest, behalve een paar dagen op het politiebureau. Sinds kort is zoon in jeugddetentie. Moeder heeft veel last van het gemis van zijn aanwezigheid. Ik zal contact opnemen met de reclassering aldaar en pleiten voor vervolgotraject. 6 weken is w.s. te kort om enige discipline en wat frustratietolerantie op te bouwen.

Lenie Degen:

Ik begrijp dat het contact wat jij hebt met de ouders en zoon in belang is voor het verblijven in de huidige woning. De ouders houden veel van hun zoon, in hoeverre zijn deze ouders bereid voor hun zoon te blijven zorgen? Is er contact binnen de familie over deze zoon? Is de zoon al eens tijdelijk uit huis geweest?

Ik had ook eens met een vergelijkbaar casus te maken; dit betrof een vluchtelingengezin uit Irak. Zoon van begin 20 was niet te hanteren, hij ronselde geld van ouders en broers of zussen, veroorzaakte veel ruzies, overlast en werd ook agressief tegenover familieleden. Ouders kwamen toen met hulpvraag naar mij en wilden, dat "de zoon geholpen werd" zodat zij weer met rust konden leven. Hij woonde tegen hun wil gewoon weer thuis nadat hij een eigen woning kwijt was geraakt. Zoon zag geen probleem, wilde geen contact meer met hulpverlening, was al vaker met politie in aanraking geweest; ging gewoon door met thuis iedereen te terroriseren. Ouders waren heel onduidelijk tegenover hem: een keer eten en geld geven en dan weer het huis uit zetten (en hem dan weer binnen laten/ soms kwam hij met geweld weer binnen). I.o.m familie en wijkagent uitgelegd, dat toch de ouders zelf de grenzen aan moesten geven en de hulpverlening een meerderjarige tot niets kan dwingen als hij dit niet wil en de situatie (nog) niet bedreigend voor hem of anderen is. Ouders waren ook niet gewend problemen zelf op te lossen, legden alles buiten zichzelf. Toen de situatie meer uit de hand liep, hebben zij uiteindelijk de knoop doorgehakt en drie keer aangifte gedaan. De zoon werd toen aangehouden en moest huis verlaten. Contact tussen zoon en familie is toen afgebroken.

NN AMW:

Lou, nog een opmerking. Ik vind dat deze mensen misplaatst zijn in dezelfde betekenis zoals begrip gehanteerd wordt in de pleegzorg, nl het verkeren in een omgeving waar de normen en waarden, de taal en de codes je onbekend en vreemd zijn, en waar de aangeleerde coping-strategieën niet werken of averechts werken. Er is studie gedaan naar deze plaatsingen. Ik heb geen titels helaas.

WimTiesinga:

Moeilijk hoor die ethische vragen. Hollis kan het zo fraai zeggen "Het casework tracht gezinnen en enkelingen te helpen door hun capaciteiten te ontwikkelen en de gunstige omstandigheden te scheppen om een leven te leiden waarin zij zich gelukkig voelen en dat maatschappelijk nuttig is. Dit veelvoudig oogmerk heeft de meeste kans van slagen, wanneer de caseworker erkent, dat de cliënt zelf moet beslissen hoe hij zal leven...het is van belang dat het recht van de cliënt tot zelfbeschikking bestaat totdat bewezen is, dat de uitoefening van dit recht uiterst nadelig is voor hemzelf en voor anderen".

Het gedrag van de zoon is kennelijk erg nadelig voor de omgeving en dus ook voor de ouders. Omdat de ouders jouw cliënten zijn kun je m.i. niet buiten hen om naar de politie stappen.

M.a.w. Ik zou de ouders nadrukkelijk betrekken bij jou (on-) mogelijkheden en de te ondernemen stappen. Zij bepalen of politie-ingrijpen (via jou) gewenst is.

NN AMW:

Wim, alles wat ik in deze casus doe bespreek ik met zowel ouders als zoon. Dat is dus niet het probleem. Ze weten dat er sprake is van bemoeizorg. Hun visie op het probleem is dat zij geen veroorzaker zijn, maar dat de omgeving te 'gevoelig' reageert. Zij zien het als taak van 'de hulpverleners' om hun zoon van de drank af te helpen. De zoon zelf echter vindt dat hij geen hulp nodig heeft; hij kan zonder hulp de drank wel laten staan. Dit blijkt hem niet te lukken. Volgens de casework-stelling zou je kunnen zeggen dat deze mensen het recht hebben te kiezen voor deze opstelling, die wel tot gevolg heeft dat het gezin uithuis gezet wordt. In mijn optiek hebben de ouders de zoon verwaarloosd, met als gevolg zijn huidige gedrag. Ze hebben hem met veel liefde verwend en niet begrensd. Hij wordt crimineel en sleept zijn ouders mee de afgrond in.

Lou Jagt:

Een vervolg op eerdere reacties. Ik heb als bijlage bij "Documenten" een krantenknipseltje "Uithuiszetting Zoon" toegevoegd dat kortgeleden in ons plaatselijk dagblad stond.

Het dilemma waar jij mee te maken hebt komt meer voor en de oplossingen zijn vrijwel altijd moeilijk.

Maatschappelijk werk kan niet het zelfbeschikkingsrecht van mensen aantasten zoals de politie en justitie dat kunnen en moeten. Als mensen aan anderen schade toebrengen zoals in jouw geval en in de situatie uit de krant (zelfs als betreft het de eigen kinderen) dat dient de overheid in te grijpen. Dit staat in onze grondwet en is een van de pilaren van onze rechtsstaat.

Daar staat tegenover dat in de grondwet ook staat dat mensen zo veel mogelijk vrijheid moeten hebben om hun eigen leven te leiden en dat de overheid zich zo weinig mogelijk in het privé-leven van de burgers moet mengen.

Dat welke mensen vanuit welke cultuur dan ook in een dergelijk rechtssysteem misplaatst zouden zijn, is een gedachtegang die mij niet aanspreekt. Wereldwijd vechten mensen om vrijheid die zij hier vinden. Dat die vrijheid ook eigen verantwoordelijkheden met zich meebrengt is een zaak die nog al eens wordt onderschat. Maar dat kan je het rechtssysteem niet kwalijk nemen. Jouw opvatting dat wij verantwoordelijk zijn voor het naar Nederland komen van vluchtelingen gaat mij te ver. Wat mij daar vooral in afschrikt is dat deze mensen vooral als slachtoffer worden gezien en niet als mensen die in ellendige omstandigheden er voor gekozen hebben te proberen hun lot te verbeteren. De opvatting die lange tijd heeft gegolden om alle buitenlandse mensen die naar Nederland kwamen als zielig en hulpeloos te zien heeft naar mijn mening deze groep Nederlanders veel kwaad berokkent.

Op grond van deze opvattingen is en blijft mijn opstelling naar jouw cliënten dat het in de eerste plaats hun verantwoordelijkheid is om als ouders een standpunt tegenover hun zoon mogelijk van hun eigen netwerken. Als zij er in geslaagd zijn een hun vijandig regiem te ontvluchten hebben zij toch ook laten zien dat zij tot handelen in staat zijn.

Lou Jagt:

Een vervolg op eerdere reacties. Ik heb als bijlage bij "Documenten" een krantenknipseltje "Uithuiszetting Zoon" toegevoegd dat kortgeleden in ons plaatselijk dagblad stond.

Het dilemma waar jij mee te maken hebt komt meer voor en de oplossingen zijn vrijwel altijd moeilijk.

Maatschappelijk werk kan niet het zelfbeschikkingsrecht van mensen aantasten zoals de politie en justitie dat kunnen en moeten. Als mensen aan anderen schade toebrengen zoals in jouw geval en in de situatie uit de krant (zelfs als betreft het de eigen kinderen) dat dient de overheid in te grijpen. Dit staat in onze grondwet en is een van de pilaren van onze rechtsstaat. Daar staat tegenover dat in de grondwet ook staat dat mensen zo veel mogelijk vrijheid moeten hebben om hun eigen leven te leiden en dat de overheid zich zo weinig mogelijk in het privé-leven van de burgers moet mengen.

Dat welke mensen vanuit welke cultuur dan ook in een dergelijk rechtssysteem misplaatst zouden zijn, is een gedachtegang die mij niet aanspreekt. Wereldwijd vechten mensen om vrijheid die zij hier vinden. Dat die vrijheid ook eigen verantwoordelijkheden met zich meebrengt is een zaak die nog al eens wordt onderschat. Maar dat kan je het rechtssysteem niet kwalijk nemen.

Jouw opvatting dat wij verantwoordelijk zijn voor het naar Nederland komen van vluchtelingen gaat mij te ver. Wat mij daar vooral in afschrikt is dat deze mensen vooral als slachtoffer worden gezien en niet als mensen die in ellendige omstandigheden er voor gekozen hebben te proberen hun lot te verbeteren. De opvatting die lange tijd heeft gegolden om alle buitenlandse mensen die naar Nederland kwamen als zielig en hulpeloos te zien heeft naar mijn mening deze groep Nederlanders veel kwaad berokkent. Op grond van deze opvattingen is en blijft mijn opstelling naar jouw cliënten dat het in de eerste plaats hun verantwoordelijkheid is om als ouders een standpunt tegenover hun zoon mogelijk van hun eigen netwerken. Als zij er in geslaagd zijn een hun vijandig regiem te ontvluchten hebben zij toch ook laten zien dat zij tot handelen in staat zijn.

NN AMW:

Lou, het blijkt dat het belangrijk is toch veel info in een casus te stoppen. Deze cliënten zijn geen vluchtelingen (wat jij aanneemt), maar horen bij de groep die als gastarbeiders naar Nederland is gehaald. Op die positie berust mijn opvatting van verantwoordelijkheid. Ik vind ook dat het de verantwoordelijkheid van de ouders is deze zoon grenzen te bieden en dus te beschermen. Ze zijn/blijken echter niet in staat dat te doen. Afgezien van de reden van dat onvermogen betekent dit dat ik als 'getuige' van deze problematische situatie, die schadelijk is voor alle gezinsleden, verantwoordelijk ben om hulp te bieden. Als het kind jonger was zou het reden zijn om de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen. Het feit dat de jongen inmiddels 18 is, betekent niet dat ik hem dan maar laat vallen. Het probleem doet zich voor dat de jongen, o.m. door zijn geschiedenis, niet zomaar bereid is hulp te aanvaarden. Inmiddels is hij overigens in jeugd detentie gezet, voor de duur van 6 weken. Dat is een heel stuk verder dan bemoeizorg ! Ik denk dat dit voor hem een kans is. De samenleving neemt in dit opzicht wel verantwoordelijkheid, maar dan ingegeven door het motief van het bestrijden van overlast.

Dagmar Brocke:

Hallo NN AMW, had ook eens met een vergelijkbaar casus te maken; dit betrof een vluchtelingengezin uit Irak. Zoon van begin 20 was niet te hanteren, hij ronselde geld van ouders en broers of zussen, veroorzaakte veel ruzies, overlast en werd ook agressief tegenover familieleden. Ouders kwamen toen met hulpvraag naar mij en wilden, dat "de zoon geholpen werd" zodat zij weer met rust konden leven. Hij woonde tegen hun wil gewoon weer thuis nadat hij een eigen woning kwijt was geraakt. Zoon zag geen probleem, wilde geen contact meer met hulpverlening, was al vaker met politie in aankering geweest; ging gewoon door met thuis iedereen te terroriseren. Ouders waren heel onduidelijk tegenover hem: een keer eten en geld geven en dan weer het huis uit zetten (en hem dan weer binnen laten/ soms kwam hij met geweld weer binnen). I.o.m familie en wijkagent uitgelegd, dat toch de ouders zelf de grenzen aan moesten geven en de hulpverlening een meerderjarige tot niets kan dwingen als hij dit niet wil en de situatie (nog) niet bedreigend voor hem of anderen is. Ouders waren ook niet gewend problemen zelf op te lossen, legden alles buiten zichzelf. Toen de situatie meer uit de hand liep, hebben zij uiteindelijk de knoop doorgesneden en drie keer aangifte gedaan. De zoon werd toen aangehouden en moest huis verlaten. Contact tussen zoon en familie is toen afgebroken.

Geert van der Laan:

Dwang, drang, legitimatie.

Samenwerking met de politie maakt het mogelijk om in een goede rolverdeling de professionele standaarden overeind te houden. Een maatschappelijk werker moet niet voor politieagent spelen, maar kan zich ook niet onttrekken aan noodzakelijke disciplinerende strategieën.

Ik verwijs naar het volgende:

1. Er zijn nogal wat ervaringen met de samenwerking tussen politie en opbouwwerk. Zie: Duyvendak, J.W., Opbouwwerk 2000, Beeld en perspectief. 2000.
2. Over de code en ethische problematiek verwijs ik naar twee publicaties van mijn hand in het Tijdschrift voor de Sociale Sector: Laan, G. van der, Dwang, drang en de plicht tot legitimatie. Tijdschrift voor de Sociale Sector, 1997/6. p. 25 - 29.
3. Besling, B., G. Van der Laan, 'Als ik mijn bankpasje terugkrijg ga ik weer kopen'. Cliënten en hulpverleners kijken terug op voorwaardelijke hulpverlening. Tijdschrift voor de Sociale Sector. 1997/6. p 16 - 19. Het laatstgenoemde artikel heeft betrekking op een videoband: Een geregeld leven, waarin een casus over voorwaardelijke hulpverlening wordt gefilmd. Verkrijgbaar bij het NIZW en de Hogeschool Groningen (Kees van Hemert). Deze film is goed bruikbaar voor teamdiscussies over voorwaardelijke hulpverlening. Genoemde artikelen zijn onder de documentenlinks (casusverwijzingen)gezet.

Wim Tiesinga:

NN AMW, wat gaan we verder met deze casus doen? Ben jij in staat om aan de hand van ons casusmodel de situatie nader te beschrijven en uit te werken? Ik ben wel benieuwd naar het verloop en naar jouw verdere hulpverlening. Heb je nog iets gehad aan de reacties? Helaas hebben verder geen m.w.ers, die toch ook vaak met dit probleem te maken krijgen hun ervaringen weer gegeven. Zoals je je misschien nog herinnert (jij wordt ook

een dagje ouder) was het onderwerp van het symposium, georganiseerd bij mijn afscheid: "Voorwaardelijke hulpverlening". Harry Kunneman, Jaap Buitink, Conny Schumacher, Anneke Menger e.a. hadden waardevolle bijdragen over dit thema. Kunneman plaatste om te beginnen het onderwerp (net zoals jij trouwens doet) in een maatschappelijke context. Vervolgens zegt hij dienen er extra waarborgen te komen voor de communicatieve kwaliteit van de hulpverleningsrelaties. (om bedekt strategisch handelen en opleggen van persoonlijke fatsoensnormen tegen te gaan). Tenslotte, moet er beleidsmatig voldoende ruimte zijn voor reflectie op eigen professioneel normatief handelen.

Redactioneel nawoord

- toegevoegd enkele websites; zie casus links

Achtergrond redactie en deelnemers forumgroep

- maatschappelijk werkers uit AMW instellingen; onder schuilnamen omdat ze zelf casussen inbrachten
- Geert van der Laan, Prof Dr.; werkzaam bij de UU, RUG en Fontys Eindhoven
- Lou Jagt, Drs., oud docent MWD, en auteur diverse leerboeken ; specialisatie "Taakgerichte hulpverlening"
- Jaap van der Maarel, Drs, docent MWD bij de Fontys Eindhoven
- Nora van Riet, Drs, oud docent en auteur van diverse boeken voor het MW.
- Wim Tiesinga, oud werkbegeleider en directeur AMW Emmen
- Harry Wouters Drs., docent en auteur ; specialisatie "Emanciperende hulpverlening"